

Film zuřivec odkrývá společenské tabu domácího násilí

Podle průzkumu společnosti SocioFactor z roku 2015 se obětí domácího násilí v ČR stala každá šestá žena a každý dvaadvacátý muž. Jedná se o problém, o kterém se pořád moc nemluví.

A nejde zdaleka jen o potřebu odborné debaty. Pokud chceme účinně řešit důsledky i příčiny domácího násilí, je potřeba o něm mluvit také s těmi, na které má často největší negativní dopad. S dětmi.



Do ČR nyní přichází odborníky vysoce ceněný norský animovaný film Zuřivec o malém chlapci, který je svědkem násilí otce na matce. Zobrazuje svět vnitřního prožívání dítěte, a proto také vyvolává velmi silné emoce.

Jako efektivní nástroj je úspěšně využíván ke vzdělávání pedagogů, pracovníků sociálních služeb a dalších odborníků, kteří pracují s dětmi nebo se zabývají problematikou domácího násilí. Je také využíván přímo pro práci s dětmi ve školách a v terapii.

Vliv domácího násilí na děti

Pokud děti nejsou přímou obětí násilí, jejich prožívání se většinou neřeší. Domácí násilí na ně má ale závažné negativní dopady i tehdy, pokud jsou „pouze“ jeho svědky. Tyto děti zažívají výrazné pocity strachu a opuštěnosti. Typické je, že si kladou násilí za vinu. Právě vina byla tak silným tématem v jedné terapeutické skupině dětí, které zažily domácí násilí, že se stala podnětem pro napsání knihy a poté natočení filmu Zuřivec. Pomocí tohoto filmu lze pracovat jak s dětmi, tak s pedagogy, aby uměli situaci pochopit a násilí vhodnými prostředky zastavit.

Fyzické tresty a domácí násilí

Přestože v řadě evropských zemí je fyzické trestání dětí zakázáno, Češi se k němu stále staví poměrně benevolentně. Z výzkumu agentury Nielsen Admosphere pro Ligu otevřených mužů v roce 2013 například vyplynulo, že téměř dvě třetiny české populace připouští využívání fyzických trestů u svých dětí, minimálně ve výjimečných případech. Až 24 % dospělých pak například schvaluje fyzický trest ve formě „nařezání páskem“. Facka je jako výchovný prostředek v pořádku pro 29 % lidí.

Výzkumy (např. WHO 2002) ovšem ukazují, že fyzické tresty a násilí v rodině mají nezanedbatelný vliv na pozdější chování a vztahy v dospělosti. Děti bité rodiči jsou později častěji zatýkány za násilné trestné činy. Čím přísněji jsou děti trestány, tím více také samy používají fyzické tresty v dospělosti u vlastních dětí a nechávají násilí proniknout do svého života.

Co je a co není násilí

Norská organizace Alternativ til Vold (ATV), která má velký podíl na rozšíření filmu Zuřivec také v ČR, rozlišuje ve své práci 5 forem násilí. Kromě fyzického, psychického a sexuálního i dvě méně často definované kategorie materiálního a latentního násilí. Být svědkem agresivního rozbíjení věcí, stejně jako vědomí, že násilí může kdykoli vypuknout, je pro dětskou psychiku stejně devastující, jako bití nebo nadávky. Tyto formy ale máme tendenci jako násilí nevnímat a podceňovat jejich dopad.

Práce s dětmi a všemi profesemi účastnicími se výchovy, je důležitá i proto, že podle výzkumů a odborné praxe platí dvě zákonitosti: 1/ Kdo byl násilí vystaven, má vůči němu příliš velkou toleranci. 2/ Násilí má silnou tendenci se reprodukovat z generace na generaci a to v obojí formě – jako pachatel i jako oběť, přičemž dochází k prolínání obou.

Práce s filmem Zuřivec ve škole

Uvedení filmu Zuřivec ve škole se ukázalo jako velmi efektivní forma pomoci dětem, ale i pedagogům. Norští terapeuti, kteří film ve školách aplikují, zdůrazňují, že film musí být promítnut v pečlivě připraveném rámci, který začíná u informativního dopisu rodičům, pokračuje prací s učiteli a besedou o násilí přímo s dětmi. Po zhlédnutí filmu následují individuální rozhovory se všemi dětmi i dospělými, kteří o to požádají. S filmem proto mohou pracovat pouze proškolení a certifikovaní odborníci.

I u dospělých, včetně učitelů, někdy film vyvolává potřebu řešit své vlastní prožitky násilí z dětství. Sebereflexe je nutným základním startovacím momentem pro práci s násilím. Každý dospělý si nejprve musí ujasnit své postoje, motivaci a to, jak byl násilím formován. Násilí je tak rozšířený fenomén, že je nemožné, aby se v každé skupině lidí nenašlo několik osob, které jej v různých formách zažily. Pro práci s násilím je třeba získat nejprve kompetenci, která začíná prací se sebou samým.

Prožívání násilí u dětí má také své zákonitosti, se kterými je třeba počítat, například rozdílné reakce na násilí u chlapců a dívek. Zatímco chlapci tíhnou k agresi vůči okolí, dívky se uzavírají a sebepoškozují. U obou pak platí, že děti příliš rychle dospívají a že si vytvářejí schopnost obrovské míry empatie a současně se v nich hromadí agrese.

Jak identifikovat domácí násilí?

„Pokud se na násilí přímo nezeptáme, nedozvíme se o něm. Bez přímé otázky a bez definice, co to násilí je, nemáme šanci se dozvědět, zda je v rodině přítomno,“ říká Barbora Jakobsen, norská psychologka českého původu, která se věnuje terapii v kontextu násilí v Norsku již řadu let. Kořeny v domácím násilí mohou mít například problémy s učením nebo zdánlivě nesouvisející fyzické obtíže, jako jsou bolesti hlavy. Pokud ovšem není odhalena skutečná příčina a násilí není zastaveno, nemá škola ani pomocné instituce jako pedagogicko-psychologická poradna šanci je odstranit nebo zmírnit.

Téma domácího násilí je velmi citlivé a proto je vhodné, aby ve školách působili proškolení odborníci, kteří vědí jak s dětmi o násilí otevřeně mluvit a ovládají terapeutické techniky, kterými dokáží dítě obtížnou situaci provést.

Za podporu šíření filmu Zuřivec v ČR děkujeme:



NADACE
OPEN SOCIETY FUND
PRAHA



„Projekt podpořila [Nadace Open Society Fund Praha](#) z programu [Dejme \(že\)nám šanci](#), který je financován z [Norských fondů](#). Prostřednictvím Norských fondů přispívá Norsko ke snižování sociálních a ekonomických rozdílů a posílení vzájemné spolupráce v Evropě. Podporuje především ochranu životního prostředí, výzkum a stipendia,

rozvoj občanské společnosti, péči o zdraví, děti, rovnost žen a mužů či zkvalitnění justice. Program Dejme (že)nám šanci podporuje rovné příležitosti žen a mužů v pracovním i osobním životě a prevenci a pomoc obětem domácího násilí v České republice. Spravuje ho Nadace Open Society Fund Praha, která od roku 1992 rozvíjí hodnoty otevřené společnosti a demokracie v České republice.“